

Τσιφλικίων (Ὄθωμανῶν), συμφωνοῦσι μετὰ τοῦ Κούμα καὶ ἕτεροι,¹ εἰδικώτερον δὲ περὶ τοῦ Ἄλῃ Πασᾶ πληροφορεῖ ὁ Λήκ,² ὅτι οἱ γεωργοὶ τῶν Τσιφλικίων αὐτοῦ ἦσαν περισσότερον ἠδύχαριστημένοι, ἢ οἱ γεωργοὶ τῶν Τσιφλικίων τῶν ἀνηκόντων εἰς ἄλλους Μπέηδες, διότι ὁ Ἄλῃς παρεῖχε διαφόρους εὐκολίας, ὅπως προσελκύσει εἰς τὰ κτήματά του γεωργοὺς, οἵτινες ἐσπᾶνίζον ἐν Θεσσαλίᾳ. Ἡ ὑπὸ τῶν Τσιφλικιούχων Ὄθωμανῶν παρεχομένη αὕτη προστασία εἰς τοὺς Χριστιανοὺς γεωργοὺς τῶν Τσιφλικίων τῶν, ἦτο βεβαίως πολὺ τιμωρ εἰς τὴν ἀπαισίαν ἐκείνην ἐποχὴν, τῆς γενικῆς μὲν ἀνὰ σύμπασαν τὴν Εὐρώπην μεσαιωνικῆς βαρβαρότητος, ἀλλ' ἔτι περισσότερον εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς δουλείας καὶ ἀνομίας, ἐν ἣ πάντες οἱ Ἕλληνες ἔζων ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν ἀθθαυροσίαν. Ἀλλὰ εἰς τὴν προστασίαν ταύτην δὲν πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν ἐξαιρετικὴν σημασίαν, διότι ἡ ἔλλειψις δημοσίου ἀσφαλείας, δικαιοσύνης, κεφαλαίων καὶ πίστεως, καθίστων τὴν ὑπαρξιν τοῦ Δουλοπαροίκου γεωργοῦ, ὅπως καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ, οἰκτράν.³

ΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΑΥΤΩΝ

Ὁλέθριαι συνέπειαι τῶν διχονοιῶν καὶ νομματικῶν ἀνταγωνισμῶν. — Βαθύτερα αἷτια τούτων.

Ὁ θεσμὸς τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν κοινοτήτων εἶναι λείψανον τῶν ἀρχαίων αὐτοτελῶν πολιτειῶν, πολλὰ τῶν ὁποίων δὲν ὑπε-

¹ Π. Ἀραβαντινοῦ Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, Ἀθήναι 1856 τόμ. Α'. σελ. 241 «οἱ γεωργοὶ τῶν Τσιφλικίων ἀπῆλθον αὐτοδικαίως πάσης προστασίας παρὰ τῶν πατρῶνων τῶν». — Μένδελσον Βαρθόλδου, Ἱστορία τῆς Ἑλλήν. Ἐπανάστασεως (μεταφρ. Α. Βλάχου) τόμ. Α'. σελ. 2 «χάρη εἰς τοὺς Τούρκους δὲν ὑπῆρξε μεσαίων ἐν Ἑλλάδι. Ὁ δὲ Ἕλληρ Ραγιάς ἀπολαμβάνει πολὺ πλέον τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, ἢ πολλοὶ Χριστιανοὶ χωρικοὶ σήμερον ἐν Πολωνίᾳ». — Περὶ τῆς σχετικῆς καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς χωρικοὺς τῶν Αὐτικῶν Κρατῶν καλλιτέρας τέχης τῶν ὑπὸ τὴν Ὄθωμανικὴν Κυριαρχίαν γεωργῶν καὶ κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ τὴν Κατάκτησιν χρόνους, ἴδε Ν. Jorga Gesch. d. Osman. Reiches τόμ. II σελ. 197.

² Leake ὡς ἔνω Δ'. 324.

³ Ἴδε σελ. 212 μετὰ τῶν παραπομπῶν.

ρέβαινον κατὰ τὴν ἐκίαισιν καὶ σπουδαιότητα τοὺς σημερινοὺς δήμους.

Πολὺν χρόνον μετὰ τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς Ρωμαίους, ἀπαντῶμεν ἐν ἐπιγραφαῖς καὶ ψηφίσμασιν ὑφιστάμενα εἰσέτι Θεσσαλικὰ κοινά. Οὕτω ὁ Ἀντώνιος Πίος «ἀνταπέστειλεν Ἕλληνιστὶ πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Θεσσαλῶν» καὶ ἀπόφασιν ἐξέδωκεν ἐπὶ ζητημάτων βίας καὶ νομῆς, ἢ κυριότητος ἐπὶ ἀμφισβητουμένων κτημάτων. Ὡσαύτως κοινὸν Θεσσαλῶν ἀπαντῶμεν ἐπὶ Ἀδριανοῦ.¹ Ὑπὸ τὴν Ρωμαϊκὴν ἔμωσ Κυριαρχίαν τὰ κοινὰ τῆς Θεσσαλίας διετήρησαν, πρὸς τῷ ἀρχαίῳ ὀνόματι, βεβαίως μόνον ἐσωτερικὴν αὐτοδιοίκησιν, συνεχίσαντα ταύτην καὶ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν.² Μετὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ βυζαντινοῦ Κράτους διετήρησαν οἱ Τούρκοι, ὡς τόσους ἄλλους, καὶ τὸν θεσμὸν τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων.

Τὸ κυριώτερον πρόσωπον ἐκάστης κοινότητος ἦτο ὁ Πραεστὴς ἢ Δημογέρον (τουρκιστὶ Κοτσάμπασης), ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς κοινότητος μεταξὺ τῶν διακρινομένων ἐπὶ ἀξίᾳ, ἱκανότητι καὶ θαρραλεότητι. Ὅπως παντοῦ καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς, οἱ ἀναλαμβάνοντες δημόσια ἀξιώματα δὲν ἴστανται πάντοτε εἰς τὸ ὕψος αὐτῶν, οὕτω καὶ μεταξὺ τῶν Δημογερόντων ὑπῆρξαν πολλοὶ ὑποδεέστεροι τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, ἐν συνόλῳ ἔμωσ διετήρησαν οὗτοι εἰς τοὺς χαλεποὺς ἐκείνους χρόνους διὰ τῆς εὐφυΐας, ἱκανότητος καὶ φιλοπατρίας αὐτῶν, τὰ προνόμια τῶν κοινοτήτων ἀμβλύνοντες τὴν πίεσιν τοῦ Κατακτητοῦ καὶ τιθασσεύοντες διὰ τῆς ἐπιτηδειότητος αὐτῶν τοὺς Τούρκους Διοικητάς, οὓς πολλάκις ἤγον καὶ ἔφερον.

Ὁ Σουηδὸς περιηγητὴς Björnstaehl ἐπισκεφθεὶς τὰ Τρικάλα τῆς Θεσσαλίας τῷ 1779, ὡς ἐξῆς χαρακτηρίζει τὴν ἐκεῖ πολιτικὴν κατάστασιν «μολονότι οἱ Ἕλληνες εἰσὶν ἐνταῦθα, ὀλιγαριθμώτεροι τῶν Τούρκων, ἐν τούτοις διοικοῦσιν αὐτοὶ τὸν τό-

¹ Πανδεκτ. 48 στ'. ν. 5 § 1.—Hertzberg Gesch. d. Gr. u. d. R. II, 465.

² Corp. Jur. Civil. Codex. ἐκδ. Syntenis X, 31, ν. 2, 19, 26, 37, 40, 46, 50, 52, XI τίτλ. 33 καὶ 34.—Παπαρηγοπούλου, Ἑλλήν. Ἱστορ. Α'. 42.